

PTR1902L - Magyarország története (1918-1990) szeminárium 2.

(2026. őszi félév)

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

A tantárgy teljesítésével a hallgató képes a múlt és jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális folyamatairól, jelenségeiről többszemponútú, tárgyilagos érveléssel alátámasztott véleményt alkotni, ezekkel kapcsolatos problémákat megfogalmazni; képes a múlt eseményeit és jelenségeit a saját történelmi összefüggésükben értelmezni, illetve a jelen viszonyait kapcsolatba hozni a múltban történetekkel. Tud forráskritikát végezni és különbséget tenni a források között hitelesség, típus és szövegösszefüggés alapján; képes azonosítani a különböző források szerzőinek a szándékát, bizonyítékok alapján értékeli egy forrás hitelességét. Megismeri a kurzus témájának a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelményekhez való illeszkedését.

Féléves tematika:

Az átmenet évei, a pártállam kereteinek kiépülése 1945-1949. Külpolitika 1945-49 között – A Rákosi-diktatúra jellemvonásai: a terror arcú, gazdaság- és kultúrpolitika – Hétköznapiak, életmód az ötvenes években – Nagy Imre miniszterelnökségei: reformkísérlet és forradalom, 1953-56 – A Kádár-rendszer létrejöttének körülményei. Megtorlás és konszolidáció – Gazdaság és társadalom az 1960-1970-es években. A „legvidámabb barakk” mindennapjai, az életmód jellegzetes vonásai – A Kádár-kori magyar külpolitika lehetőségei és változásai – A szocializmus válsága és összeomlása az 1980-as években; a rendszerváltáshoz vezető út állomásai

A foglalkozásokon történő részvétel:

A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt-óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

- Egy zárthelyi dolgozat megírása előre egyeztetett időpontban
- Referátum tartása az órai foglalkozásokon

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A zárthelyi dolgozat érvényességének feltétele az 50%-ot jelentő ponthatár átlépése. (50.51 %) Az elégtelenre értékelt dolgozatok pótlására a szorgalmi időszak utolsó hetében kerül sor.

A referátumnak eleget kell tennie egy tudományos igénnyel elkészített előadás alapkövetelményeinek (önálló anyaggyűjtés, kutatómunka, a felhasznált szakirodalom bemutatása). Továbbá, a referátum része annak a bemutatása, hogy a NAT-ban, a

kerettantervekben és az érettségi követelmények között melyek azok a fogalmak, adatok (lexikák) és esetleges fejlesztési feladatok, amelyek a választott témához kapcsolódnak.

Letölthető dokumentumok

Nemzeti Alaptanterv:

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/>

megtekintés (A Magyar Közlöny 2020. január 31-I (17.) száma; 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

- Történelem kerettantervek: https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat

- Hatályos érettségi és vizsgakövetelmények:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/altalanos_tajekoztatasi/vizsgakovetelmenyek2017

Az érdemjegy kialakításának módja:

Az érdemjegy a zárthelyi dolgozat és a referátum súlyozott átlagából képződik.

Ajánlott irodalom

- Balogh Sándor: Magyarország külpolitikája 1945-1950. Bp., 1988.
- Uő.: Szabad és demokratikus választás Magyarországon - 1945. In: Földes György - Hubai László (szerk.): Parlamenti képviselőválasztások 1920-1990. Bp., 1994. 215--244.
- Baráth Magdolna: A magyar gazdasági reform és szovjet fogadtatása, Múltunk 2025/3. 167-197. 64-95.
https://www.multunk.hu/wp-content/uploads/2025/11/barathm_25_3.pdf
- Békés Csaba: Enyhülés és emancipáció - Magyarország, a szovjet blokk és a nemzetközi politika 1944-1991. Bp., 2019.
- Berend T. Iván: A világtörténelem legsúlyosabb inflációja. In.: Balogh Sándor (szerk.): A felszabadulás utáni történelmünkről, I. kötet. Bp., 1987. 219-226.
- Bihari Mihály (szerk.): A többpártrendszer kialakulása Magyarországon 1985-1991, Bp., 1992.
- Csikós Gábor - Horváth Gergely – Ö. Kovács József (szerk.): A vidék szovjetizálása. Bp., 2023.
- Dessewffy Tibor - Szántó András: Kitörő éberséggel. A budapesti kitelepítések hiteles története. Bp., 1989.
- Feitl István: Az Ideiglenes Nemzetgyűlés létrejötte és jogalkotása. In: Hubai László - Tombor László (szerk.): A magyar parlament 1944-49. Bp., 1991. 7-43.
- Feitl István: A kettős fordulat éve: 1949. In: Feitl István - Izsák Lajos - Székely Gábor (szerk.): Fordulat a világban és Magyarországon. Bp., 2000. 368-380.
- Felix, Christopher: A titkos háború. Bp., 1993.
- Föglein Gizella: Államforma és államfői jogkör Magyarországon, 1944-1949. Bp., 2001.
- Földesi Margit: A Szövetséges Ellenőrző Bizottság Magyarországon 1945-1947. Bp., 1995. 84-98.
- Fülöp Mihály - Sipos Péter: Magyarország külpolitikája a XX. században. Bp., 1998.

- Gergely Jenő: A Mindszenty-per. Bp., 2001.
- Germuska Pál. Szocialista csoda?: Magyar iparfejlesztési politika és gazdasági növekedés, 1950-1975. Századok 2012/1. 47-78.
- Gosztonyi Péter: Háború van, háború. Bp., 1991.
- Gunst Péter: Magyarország gazdaságtörténete (1914-1989). Bp., 1996.
- Gyarmati György: A diktatúra intézményrendszerének kiépítése Magyarországon 1948-1950. Jelenkor, 1991/2. 138-147.
- Uő.: A politika rendőrsége a Rákosi-korszakban, 1945-1956. In: Valuch Tibor: Magyar társadalomtörténeti olvasókönyv 1944-től napjainkig, Bp., 2004. 652-664.
- Gyarmati György - Botos János - Zinner Tibor- Korom Mihály: Magyar hétköznapiak Rákosi Mátyás két emigrációja között 1945-1956. Bp., 1988.
- Hajdu Tibor: A Rajk-per háttere és fázisai. Társadalmi Szemle, 1992/11. 17-36.
- Horváth Miklós (szerk.): „Tizenhárom nap, amely...”: tanulmányok az 1956-os forradalom és szabadságharc történetéből. Bp., 2003.
- Horváth Sándor (szerk.): Mindennapok Rákosi és Kádár korában. Új utak a szocialista korszak kutatásában. Bp., 2008.
- Horváth Sándor: Csudapest és a frizsiderszocializmus: a fogyasztás jelentései, turizmus és fogyasztáskritika az 1960-as években. Múltunk, 53. (2008)/3. 60-83.
- Huszár Tibor: Kádár János politikai életrajza, I. kötet, 1912-1956. Bp., 2001.
- Izsák Lajos: Polgári pártok és programjaik Magyarországon 1944-1956. Pécs, 1994.
- Izsák Lajos - Kun Miklós (szerk.): Moszkvának jelentjük... Bp., 1994.
- Kávási Klára: Kuláklista. Bp., 1991.
- Kiszely Gábor: ÁVH. Egy terrorszervezet története. Bp., 2000.
- Márkus Beáta: Egy „magyar tragédia” genezise – „Gulág”, Gupvi, „malenkij robot”. Múltunk 2026/1. 167-197.
https://www.multunk.hu/wp-content/uploads/2026/06/markusb_26_1.pdf
- Paizs Gábor: Rajk-per. Bp., 1989.
- Palasik Mária: A jogállamiság megteremtésének kísérlete és kudarca Magyarországon 1944-1949. Bp., 2000.
- Uő.: A kisgazdapárt felbomlasztására irányuló kommunista taktika lépései. In: Standeisky Éva - Kozák Gyula - Pataki Gábor - Rainer M. János (szerk.): A fordulat éve 1947-1949. Bp., 1998. 113-135.
- Pető Iván: A gazdaság átpolitizálása. In: Standeisky Éva - Kozák Gyula - Pataki Gábor - Rainer M. János (szerk.): A fordulat éve 1947-1949. Bp., 1998. 95-112.
- Pritz Pál (szerk.): Magyarország helye a 20. századi Európában. Tanulmányok. Bp., 2002.
- Pünkösti Árpád: Rákosi a csúcson 1948-1953. Bp., 1996.
- Rainer M. János: Nagy Imre. Bp., 2002.
- Uő.: Magyarország a szovjet érdekszférában. In: Gyurgyák János (szerk.): Mi a politika? Bp., 2004. 364-368.
- Ripp Zoltán: 1956. Forradalom és szabadságharc Magyarországon. Bp., 2002.
- Soltész István: Rajk-dosszié. Bp., 1989.
- Szabó Miklós: Hétköznapi sztálinizmus Magyarországon. Századvég, 1988/6-7. 160-167.
- Szerencsés Károly: Predesztinált választások 1947. In.: Hubai László - Tombor László (szerk.): A magyar parlament 1944-1949. Bp., 1991. 105-142.
- Uő.: A kék cédulás hadművelet: választások Magyarországon, 1947. Bp., 1992.
- Tőkés Rudolf: A kialakult forradalom. Gazdasági reform, társadalmi átalakulás és politikai hatalomutódlás 1957-1990. Bp., 1998.

- Tóth Eszter Zsófia: Kádár leányai. Nők a szocialista időszakban. Bp., 2010.
- Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Bp., 2005.
- Uő.: Hétköznapi élet Kádár János korában. Bp., 2006.
- Vida István: Nagy Ferenc „meghallgatása” az amerikai külügyminisztériumban 1947 júniusában. Századok, 1990/5-6. 787-847.
- Uő.: A második köztársaság kikiáltása 1946. História, 1990/5-6. 41-43.

Nyíregyháza, 2026.
augusztus 28.

Dr. Szoboszlai György
főiskolai docens